

ve dnech 7.10.2016 - 8.10.2016

Projednávané téma:

Sekce č. 4 Umění v předškolním vzdělávání

<https://pixabay.com/cs/d%C3%ADt%C4%9B-roztomil%C3%BD-panenka-v%C3%BDraz-17357>, <http://www.kosmas.cz/knihy/127711/hrajeme-si-cely-den-leporelo/>, <https://www.mambaby.com/cz/vy-a-vase-dite/3-rok-zivota/http://www.abicko.cz/clanek/video/15674/zanik-transformers-zacala-nova-era-doba-transformeru-je-u-konce.html>, <http://www.abicko.cz/clanek/video/15674/zanik-transformers-zacala-nova-era-doba-transformeru-je-u-konce.html>

**PODNĚCOVÁNÍ DĚTSKÉ MYSLI
V BATOLECÍM A PŘEDŠKOLNÍM VĚKU, NEJEN VE VÝTVARNÝCH
ČINNOSTECH, SI ŽÁDÁ MIMO JINÉ CITLIVOU A MOUDROU PÉČI
VZDĚLANÉHO UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY**

PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY PEDAGOGICKÉ FAKULTY OSTRAVSKÉ UNIVERZITY

První otázka na úvod našich rozprav:

Jak jsme dosud, jak budeme – v podmínkách jednotlivých oborových kateder pedagogických fakult připraveni zajistit kvalitní profesní přípravu budoucích učitelů předškolního vzdělávání až do jejich expertní způsobilosti kvalitně pečovat o děti batolecího a předškolního věku v podmínkách inkluze?

Druhá otázka:

Jak komplexně, ve vztahu k jednotlivým vzdělávacím oborům a v jednotlivých oblastech předpokládaných dílčích oborových způsobilostí studentů předškolního vzdělávání, jak na jednotlivých oborových katedrách pedagogických fakult zvládneme a v budoucnu budeme zvládat přípravu učitelské způsobilosti k péči o tak malé děti, jaké navštěvují nebo v budoucnu budou navštěvovat mateřskou školu?

Třetí otázka:

V jakých obsahových, organizačních – časových, kreditových, materiálních a jiných podmínkách dílčí oborové profesní přípravy rozvíjíme a budeme rozvíjet profesionální způsobilost budoucích učitelů předškolního vzdělávání k citlivému a moudrému respektování **vývojových** (biologických, psychických, sociálních a kulturních) **mezníků jedinečného zrání a vývoje dětí také v expresivních či tradičně pojmenovávaných estetickovýchovných činnostech či předmětech ve vztahu k dětem batolecího až předškolního věku, navíc v inkluzivních podmínkách tohoto vzdělávání?**

Předpoklad: Dosavadní zkušenosti i znalosti máme, přesto se řada dalších otázek vyjevuje a do budoucna zřetězí.

Poznání se v jednotlivých oblastech vědy a umění se vyvíjí. Všeobecné předškolní, základní a středoškolské, základní, středoškolské i vysokoškolské umělecké vzdělávání přistupuje ke světu umění jako k bazální oblasti vzdělávacích obsahů expresivních vzdělávacích oborů, předmětů a činností (výtvarných oborů - výtvarné výchovy – výtvarných činností, hudebních oborů – hudební výchovy – hudebních činností, literárně-dramatických oborů - dramatické výchovy – literárně-dramatických činností, literární výchovy, tanečních oborů - hudebně-pohybových činností aj.), které se stávají, mají či měly se stát, spolu s ostatními vzdělávajícími obory, předměty a činnostmi rovnocennými prostředky vzdělávací péče školy o rozvoj osobnostních, sociálních a kulturních dispozic člověka. Kulturní hodnota a funkce umění v historii esteticko-výchovného vzdělávání v české škole má svoji tradici. Ve vztahu ke vzdělávacímu prostředí dětí předškolního věku považujeme expresivní činnosti za ničím nezastupitelné.

Kvalitně připravované a uskutečňované obsahy expresivních předmětů na všech stupních jejich vzdělávání a výchovy:

- posilují rozumění a pochopení mnohým významům, které životu dětí nabízejí zážitky všedních dní;
- zprostředkovávají dětem adekvátní, i když specifický způsob poznání světa uměleckých obsahů i forem sdělení;
- prohlubují a obohacují emoční prožívání zažívaných situací a komunikace nad jejich obsahy;
- dávají příležitost k jedinečnému obraznému - symbolickému sebevýjádření dětí;
- strukturují a obohacují vnitřní motivy dětí, jejich potřeby, zájmy, postoje, hodnoty a jejich kvality;
- svými obsahy mohou docílit a dosahují vysokých esteticko-výchovných účinků na sociální a kulturní vývoj identity dětské osobnosti aj.

Oč ve zmiňovaných souvislostech ve výtvarných činnostech, ve výtvarné výchově pečujeme:

Mimo jiné a především o niterné vztažnosti ve vnitřním světě dítěte ve všech souvislostech jeho duševního a tělesného života a zdraví:

- o citlivé všesmyslové vnímání a jejich estetické účinky na děti s důrazem na vnímání vizuální a haptické;
- o vizuální a haptickou paměť ve vztahu k ostatním charakteristikám paměti dítěte;
- o vizuální, hmatovou, vizuálně- prostorovou – představivost a fantazii dětí;
- o kvality vizuálního – vizuálně-prostorového výtvarného - myšlení, znakové - neverbální vyjadřování ve vztahu k vyjadřování verbálnímu ;
- o emoční, volní, motivační a sociální, psychomotorické, estetické, etické, morální, filozofické, komunikační složky, dispozice a kvality osobnosti dítěte;
- o celkovou mnohodimenziální inteligenci dětí, o jejich osobní a společenskou kulturu aj.

Jak jsou naši studenti učitelství preprimárního vzdělávání osobnostně připraveni na péči o rozvoj vizuálně-poznávacích, emočních, volních, motivačních dispozic a motivů ve výtvarné – neverbální seberealizaci předškolních dětí, případně batolat? S jakým dědictvím svého předcházejícího vzdělávání budoucí učitelé přicházejí na pedagogickou fakultu studovat problémy kulturní gramotnosti člověka s důrazem na jeho gramotnost vizuální – výtvarnou, kterou mají u dětí rozvíjet? V jakých podmínkách studenti profesní způsobilost k péči o děti v mateřských školách v průběhu svého vysokoškolské profesní přípravy nabývají? V jakých integračních vazbách jednotlivé katedry pedagogických fakult v oblasti péče o vizuální neverbální i verbální předpoklady studentů učitelských oborů předškolního vzdělávání v oblasti jazykové, matematické, přírodovědné, výtvarné, hudební, pohybové, interpersonální a intrapersonální spolupracují?

Proč máme dosud tak velké problémy v přesvědčování veřejnosti – nejen laické – o nezastupitelnosti výtvarných vizuálních (vnitřních a vnějších) expresivních činností, tentokrát s důrazem na činnosti výtvarné ve školním vzdělávání, včetně vzdělávání předškolního?

Proč je naše obhajoba vůči rodičovské, mnohdy i odborné a širších veřejnosti, tak málo účinná a tak velmi nepochopená? Hovoříme málo o přínosu a významu expresivních aktivit, předmětů a oborů nejen v okruhu osobnostních, sociálních, ale též kulturních dimenzí rozvíjející se dětské identity? Dokážeme vidět, zdůrazňovat a obhajovat vztahy mezi expresivními činnostmi – tentokrát s důrazem na činnosti výtvarné, a rozvojem dalších jedinečných možností dítěte?

Některá vyjádření, která jsem vyslechla v letech 1993 – 2016 – opět nejen mezi laickou veřejností a nejen ve vztahu k dětem předškolního věku v oblasti vztahu výtvarných činností a rozvoje inteligence (jako souboru schopností) dětí:

- k čemu vlastně výtvarné činnosti v mateřské škole a předmět Výtvarná výchova na základní a střední škole ještě jsou, když se všechno dá téměř nakreslit na počítači;
- tyto činnosti měly být umožněny pouze zájemcům o ně;
- ve vzdělávání a výchově mají význam pouze pro děti výtvarně nadané;
- dnešní děti se musí orientovat na úplně jiné zájmy než na výtvarné (například na studium jazyků, komunikace na počítači), škola jim musí vyjít vstříc;
- **dnešní dítě potřebuje hlavně informace, jejich hledání se musí učit zejména na internetu;**
- žáci při výtvarných činnostech nepotřebují tolik vědomostí jako v jiných oblastech svých aktivit;
- naše děti dostaly tablet, počítač, mají spoustu cedéček s obrázky, na barvy a na další pomůcky nemůžeme pořád dávat peníze aj.

VE VZTAHU:

- K POJMŮM JAKO JSOU DÍLČÍ SCHOPNOSTI, INTELIGENCE, ale také NADÁNÍ, TALENT, VLOHY – mají klíčovou roli vizuální a jiná smyslová paměť, vizuální – vizuálně-prostorové paměťové stopy, vnitřní smyslové, reálné a expresivní tvary, jejich zvnějšněné podoby a jejich obsahy, schopnost jejich vizuálního přepisu, proces sdělování a sdílení vizuálních znaků, které byly přiděleny imaginativním tvarům adekvátním věku dětí ...

- K POJMŮM JAKO JSOU OSOBNÍ, SKUPINOVÁ ČI ŠIRŠÍ SPOLEČENSKÁ KULTURA, podněty k hledání osobní filozofie života, sebepoznávání a rozvíjející se orientace v okruhu estetických, etických, morálních hodnot, zájmů, třibení postojů se vůči laické i odborné veřejnosti vyjadřujeme málo? Vidíme tyto vztahy v našich profesních pojetích vzdělávání a výchovy? Dovedeme je obhajovat v nejrůznějších spojitostech, mimo jiné také ve vztahu k umění?

–
Rozvíjíme v tomto směru efektivně způsobilosti (budoucích) učitelů? Vytváříme na pedagogických fakultách v okruhu těchto problémů vhodné obsahové, personální, organizační a jiné podmínky?

Některá vyjádření, která jsem vyslechla v letech 1993 – 2016 – opět nejen mezi laickou veřejností a nejen ve vztahu k dětem předškolního věku v oblasti vztahu přípravy budoucích učitelů mladšího, ale i předškolního věku:

- k čemu výtvarná výchova a specializované studium v ní bude učitelům malých dětí, raději ať se učí jazyky a speciální pedagogiku ...;
- vysoká škola se má orientovat na individualitu učitele a jeho zájem o výtvarnou výchovu není nezbytný ...;
- jiné předměty v přípravě učitelů jsou obtížnější, protože vyžadují znalostí a dovedností (například hra na hudební nástroj nebo cizí jazyky)....;
- výtvarnou výchovu - výtvarné činnosti může učit každý

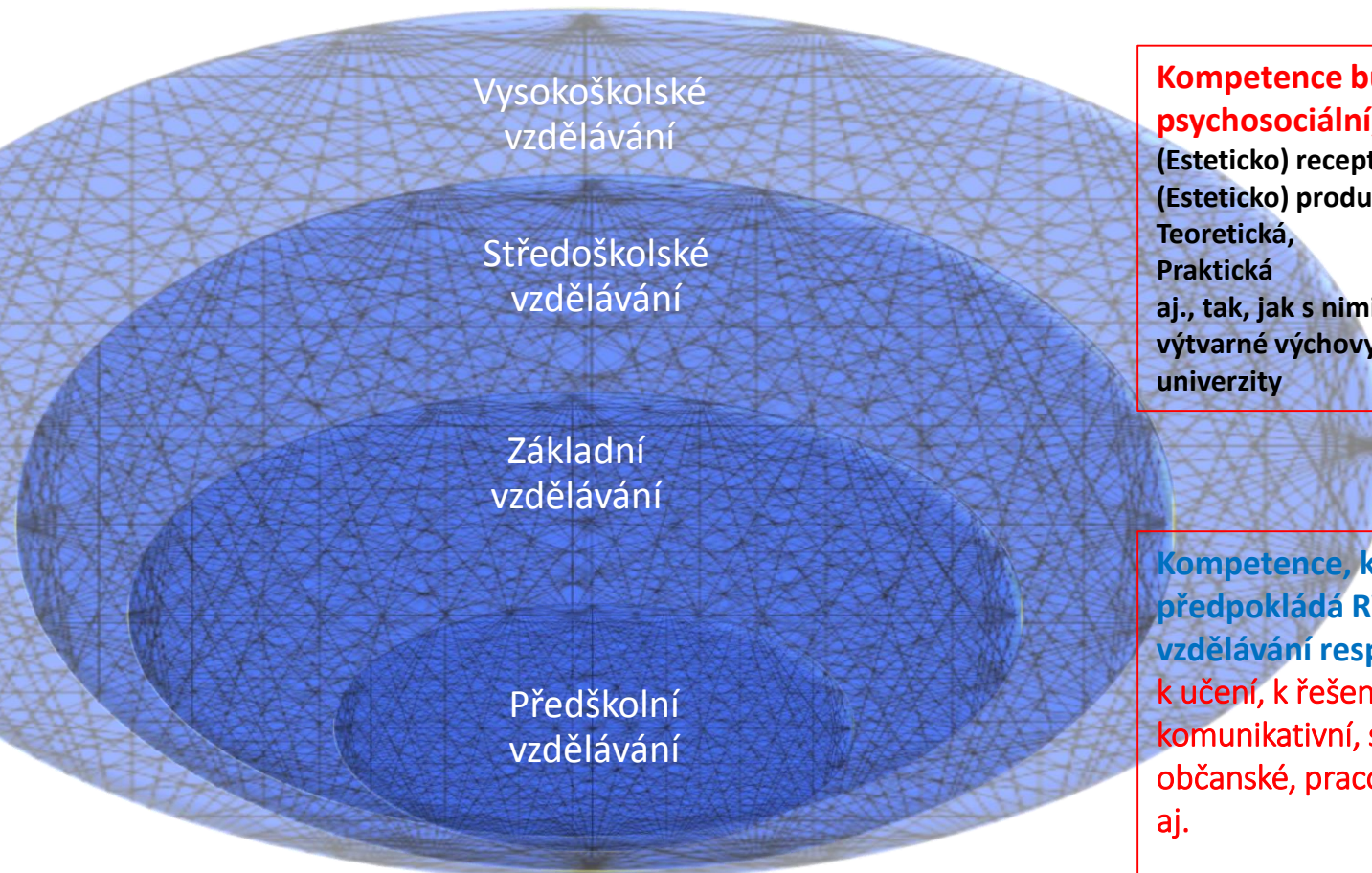
Podnětně a citlivě vedené výtvarné činnosti komplexně i speciálně obohacují dětskou mysl, její možnosti a perspektivy. Učitel mateřské školy je jednou z podmínek, které životní cestu dítěte mnohdy velmi významně prostřednictvím tvůrčích zážitkových zkušeností modifikuje. (Fotodokumentace – archiv autorky prezentace)

Relace – individuálních podmínek rozvoje osobnostních, sociálních a kulturních způsobilostí dětí předškolního věku a jejich budoucích učitelů procházejí zákonitostmi jejich života, jeho logiky, souběhem náhod a nečekaných zvratů, vnějších vlivů, opět vlivů sociálních a kulturních, které na příjem hodnoty života, jeho projevů v každodenní skutečnosti člověka, jeho kultury a podílu světa umění v něm může fungovat a mnohovztažně účinkovat ve prospěch nejušlechtlejších vzdělávacích a výchovných cílů.

**Celek problému a jeho
problémová pole:**

jsou plna dílčích otázek
v okruhu jazykového,
matematického,
přírodovědného
(fyzikálního, biologického,
chemického), uměleckého
- výrazového literárního,
(hudebního, vizuálně-
výtvarného, pohybového,
dramatického),
technického vzdělávání ...
Umíme zdůvodnit
vztažnosti mezi těmito
otázkami?

**Kompetence budoucích učitelů:
psychosociální, psychodidaktická:**
(Esteticko) receptivní,
(Esteticko) produktivní,
Teoretická,
Praktická
aj., tak, jak s nimi pracuji na katedře
výtvarné výchovy PdF Otravské
univerzity

**Kompetence, které také u učitelů
předpokládá RVP pro předškolní
vzdělávání respektujeme:**
k učení, k řešení problémů,
komunikativní, sociální a personální,
občanské, pracovní
aj.

SCHOLA

Sapienter
cogitare,
honeste
operari,
loqui
Argute

J.A.
Komenský

(Fotodokumentace – archiv autorky prezentace)

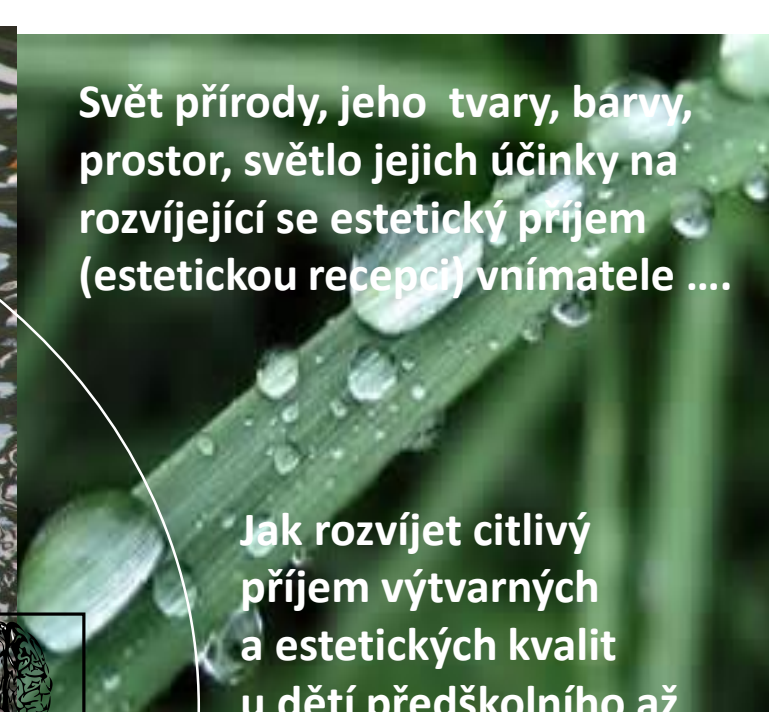
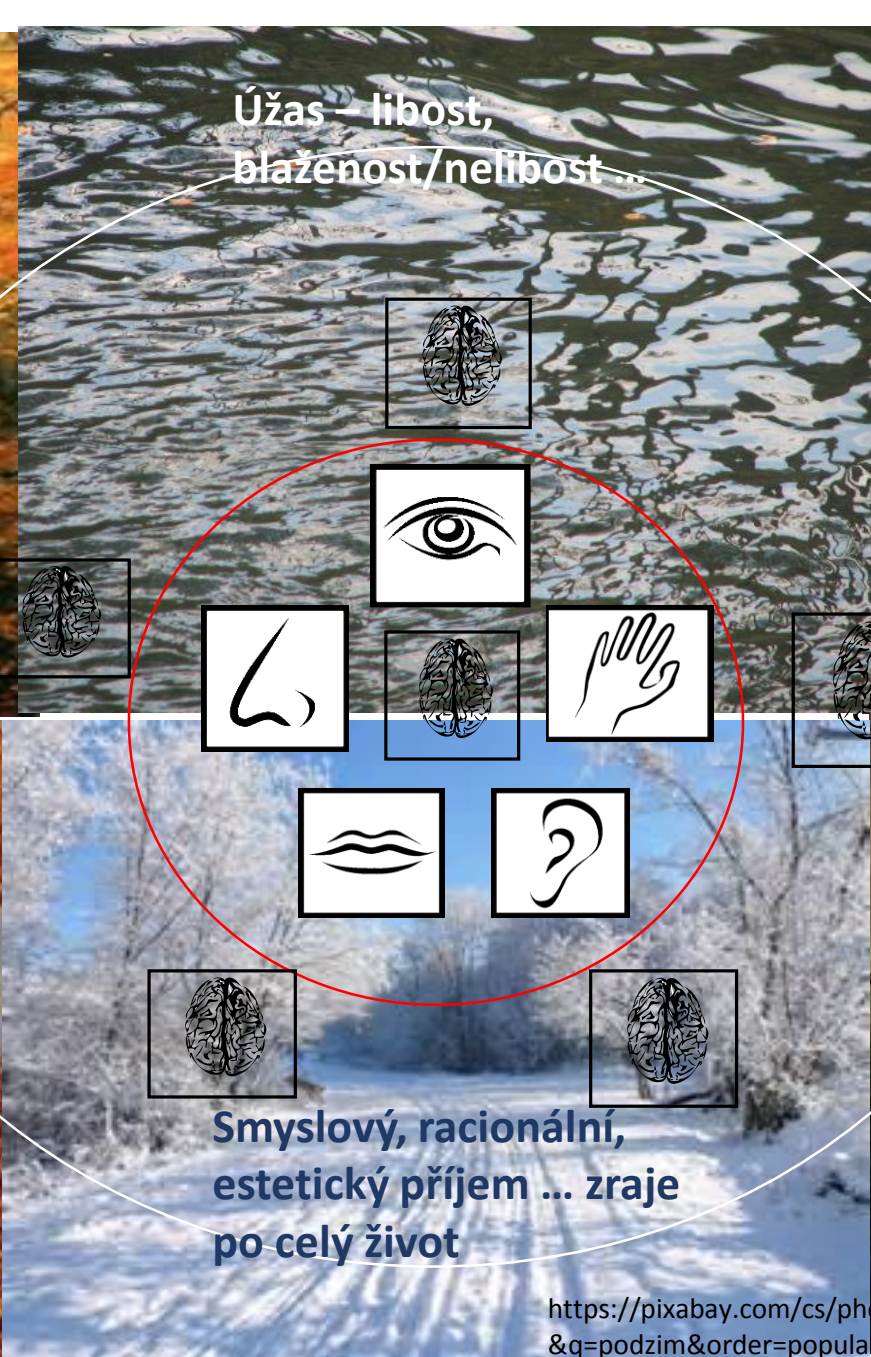
Moudře
poznávat,
čestně
pracovat,
bystře mluvit.

Jak to, že
vnímáme
krásu,

nádheru/
ošklivost,
odpudivost,
šeredno ...
(například po
necitlivém
zásahu člověka
do přírody ...)

Svět přírody, jeho tvary, barvy,
prostor, světlo jejich účinky na
rozvíjející se estetický příjem
(estetickou recepci) vnímatele

Jak rozvíjet citlivý
příjem výtvarných
a estetických kvalit
u dětí předškolního až
batolecího věku?

Vnímáme také a především neviditelné obsahy života ...

Učíme se chápat významy sociálních a kulturních obsahů všedních dní a jejich estetické účinky na nás ...

Krása, nádhera, nebo také ne ...
Jsem spolutvůrci obsahu estetického příjmu také ve světě sociálním a kulturním ...

Můžeme esteticky vnímat obrazy světa lidí

„Dílo je dobré, když je schopné vyvolat rozehvění duše, jelikož umění je řeč duše, a to jediná.“ V. Kandinskij

http://www.cojeco.cz/index.php?id_desc=42878&s_lang=2&detail=1&title=Kandinskij
https://search.seznam.cz/?q=obr%C3%A1zky+vesm%C3%AAdru&oq=obr%C3%A1zky+vesm%C3%AAdru&sgId=nBx_LxI9_REIRbWf9JLNXOwokS4bkimvzGLoYGpbz7%3D%3D&thru=&su=&aq=&sourceid=szn-HP

Co ta očka vidí?
Vidí, vidí lidi,
tátu, mámu, sestřičku.

Zaujetí dětí světem obrazů ... smyslových,
skutečných nebo zaznamenaných výtvarnými
prostředky si my, učitelé, musíme často zasloužit
... (Fotodokumentace – archiv autorky
prezentace)

Umíme vést s rodiči dětí batolecího a předškolního věku kompetentní rozpravy nad tím, jaké mohou mít mediální obrazy účinky na dětskou mysl?

Hovoříme s nimi o působení obsahu vizuálních sdělení na duševní zdraví dětí?

Přispívají všechna mediální obrazová sdělení k vnitřnímu klidu dětí, k jejich soustředění se na jemné a ušlechtilé obsahy světa a jeho podob?

Nebaví se i předškolní děti (prostřednictvím mediálních programů) zabíjením a dalšími hrůznými zážitky?

Jsme schopni vybavit budoucí učitele předškolního vzdělávání poučenými a kultivovanými estetickými soudy? Co o nich víme?

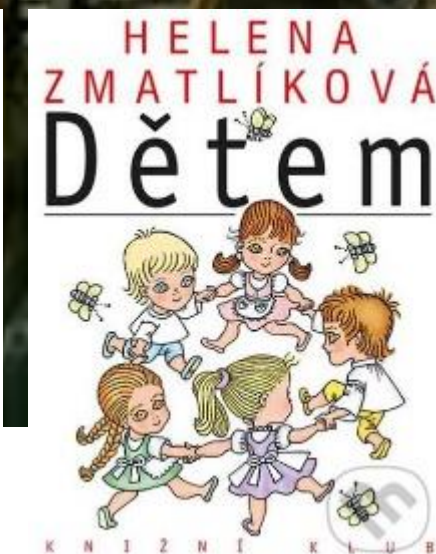

http://www.bing.com/search?q=google&form=IE11TR&src=IE11TR&pc=EUPP_LCJBhttp://www.abic ko.cz/clanek/video/15674/zanik-transformers-zacala-nova-era-doba-transformeru-je-u-konce
<http://www.abic ko.cz/clanek/video/15674/zanik-transformers-zacala-nova-era-doba-transformeru>

Dvě kvality estetických účinků ... Která z nich má u dětí a jejich rodičů více příznivců ??? Jsou budoucí učitelé způsobilí k přípravě atraktivnějších a směrem k dětem účinnějších vizuálních či vizuálně-prostorových činností, než činí média, jejich programy?

Zajímáme se esteticko-sociální/sociálně estetickou dimenzi předškolního vzdělávání? A nejen tohoto stupně vzdělávání – o sociálně-estetické/esteticko-sociální účinky jeho obsahů na lidský, sociální i kulturní rozvoj dětí ve vztahu k jejich životní cestě od osobní tvůrčí zkušenosti (například výtvarné) každého dítěte po jeho osobitý kultivovaný postoj ke světu (včetně světa umění) v dospělosti – po radost z něj. Umíme jít touto cestou k ušlechtilému postoji k poznání, k citům svým i druhých lidí, ke šlechetným motivům svého života, ke kultivovaným estetickým postojům, k myšlenkám i činům svým i druhých lidí, k ušlechtilé – život ochraňující i kulturně vyspělé seberealizaci - mimo jiné též ve světě umění ... -

Co ta očka vidí?
Vidí, vidí lidi,
tátu, mámu, sestřičku.

(Fotodokumentace – archiv autorky prezentace))

Vztažnost problémů, které se seskupují na poli obecných i speciálních otázek péče o děti batolecího a předškolního věku v mateřské škole, vytváří mnohohrstevnatou síť možností identického osobnostního i kulturního vývoje a rozvoje dítěte. Setkává se s uměním nebo alespoň estetickými hodnotami světa, který ho obklopuje. Po celý život bude zrát a dosahovat na schopnost vidět v umění i v přírodě „neviditelné“.

Ve výtvarných činnostech – nás zajímají podoby a možnosti péče o niterný prostor dítěte od vyjádření smyslových tvarů, po tvary expresivní, jedinečně odpovídající věku dětí ...

Zajímá nás tajemství mentálních obrazů, jejich zviditelňování ... Otázky - spojené s díváním se, viděním, podoby výpovědí vizuální paměti a její funkce v rozvoji (vizuálního) myšlení dětí a jejich učitelů; rozvoj jejich dispozic – ve vztahu jazykovým, hudebním, výtvarným, dramatickým, pohybovým projevům, jejich vztahu k matematickému, přírodovědnému, filozofickému a jinému myšlení ... – před námi často a naléhavě vystupují.

Fotodokumentace - Danuše Sztablová

OPÍRÁME SE O VÝZKUM?

- Jak na pedagogických fakultách rozhodujeme o potřebách vzdělávání budoucích učitelů předškolních dětí v expresivních předmětech?
- KOLIK KREDITŮ NÁLEŽÍ studentům učitelství dětí předškolního věku ve prospěch rozvoje jejich inteligence (jako součinného sumáře schopností), včetně inteligence vizuálně-prostorové ?
- **Kolik hodinových dotací má být jednotlivým expresivním oborům v přípravě učitelů určeno? Kdo to vybádá, kdo to ví ?????? Radíme se o tom v expertních kruzích? Radíme se s neuropsychology?**
- Vnímáme problém inteligence budoucího učitele jako soubor schopností, které mají možnost se neustále krystalizovat?
- Nahlížíme na inteligenci jako na soubor speciálních schopností (jazykových, matematických, hudebních, pohybových vizuálně-prostorových, interpersonálních, intrapersonálních (Gardner), filozofických, estetických ...
- Chápeme inteligenci jako vztažný triarchický soubor analytických, praktických a tvořivých schopností ve vztahu k niternému světu, ke zkušenosti a zevnímu světu nositele inteligence? (Sternberg)
- Jak k ní přistupujeme při stanovení podmínek profesionalizace učitelů předškolního vzdělávání?

KOLIK KREDITŮ NÁLEŽÍ STUDENTŮM ZA ROZVOJ:

RECEPCE (percepce, apercepce), ESTETICKÉ RECEPCE (percepce apercepce)

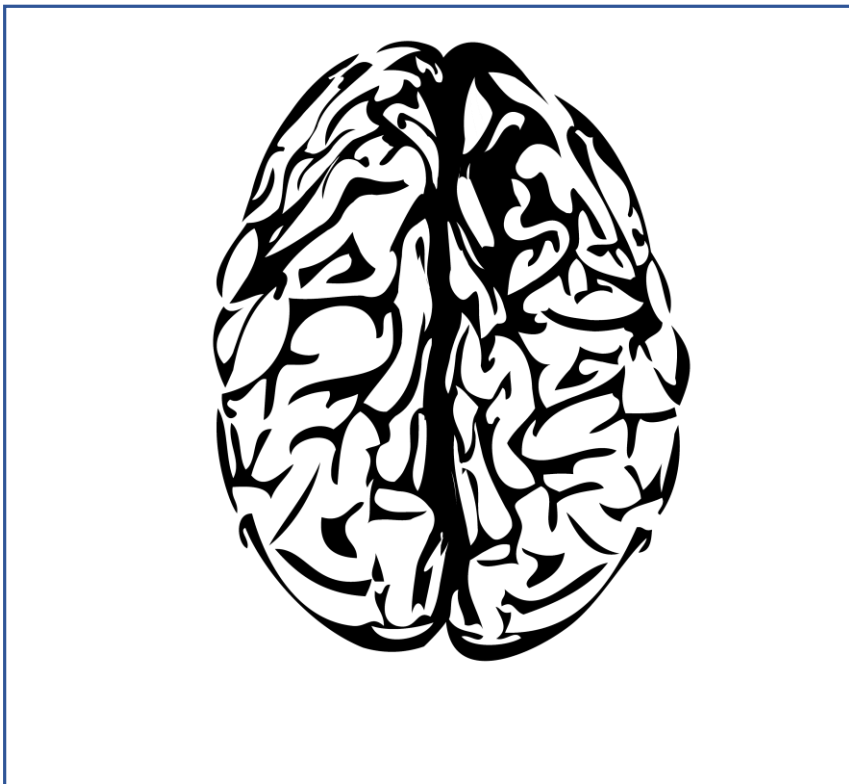
- VIZUÁLNÍ PERCEPCE mimouměleckého světa, světa přírody, sociálního a kulturního světa, včetně umění,
- SLUCHOVÉ PERCEPCE mimouměleckého světa, světa přírody, sociálního a kulturního světa, včetně umění
- HMATOVÉ PERCEPCE mimouměleckého světa, sociálního a kulturního světa, včetně umění -
OSTATNÍ – ČICHOVÉ, CHUŤOVÉ PERCEPCE, recepce mimouměleckého světa, světa přírody, sociálního a kulturního světa, včetně umění, jeho ESTETICKÉ RECEPCE S DŮRAZEM NA SOUČINNOST HEMISFÉR (levé a pravé mozkové hemisféry a jejich specifika)?

Podle jakých principů o vnitřním světě a dispozicích studenta rozhodujeme?

Levá mozková hemisféra a její levoprává součinnost v péči kateder PdF OU. – Kolik kreditů, kolik důvěry? Kdo a kdy to vybádal? Opíráme se o logické zákonitosti celku a jeho částí?

Pravá mozková hemisféra a její pravolevá součinnost – kolik kreditů jí náleží? Kdo a kdy to vybádal?

	1. KPA	2. KPE	3. SPG	4. KCD	5. KMD	6. KHV	7. KVV	8. KPV	9. KTV	10 KIK	11. CJP,K OVAJ		1. KPA	2. KPE	3. SPG	4.KC D	5. KMD	6. KHV	7. KVV	8. KPV	9. KTV	10 KIK	11. CJP,K OVAJ
1. KPA	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1. KPA	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11
2. KPE	2/1	2/2	2/3	2/4	2/5	2/6	2/7	2/8	2/9	2/10	2/11	2. KPE	2/1	2/2	2/3	2/4	2/5	2/6	2/7	2/8	2/9	2/10	2/11
3. SPG	3/1	3/2	3/3	3/4	3/5	3/6	3/7	3/8	3/9	3/10	3/11	3. SPG	3/1	3/2	3/3	3/4	3/5	3/6	3/7	3/8	3/9	3/10	3/11
4. KCD	4/1	4/2	4/3	4/4	4/5	4/6	4/7	4/8	4/9	4/10	4/11	4. KCD	4/1	4/2	4/3	4/4	4/5	4/6	4/7	4/8	4/9	4/10	4/11
5. KMD	5/1	5/2	5/3	5/4	5/5	5/6	5/7	5/8	5/9	5/10	5/11	5. KMD	5/1	5/2	5/3	5/4	5/5	5/6	5/7	5/8	5/9	5/10	5/11
6. KHV	6/1	6/2	6/3	6/4	6/5	6/6	6/7	6/8	6/9	6/10	6/11	6. KHV	6/1	6/2	6/3	6/4	6/5	6/6	6/7	6/8	6/9	6/10	6/11
7. KVV	7/1	7/2	7/3	7/4	7/5	7/6	7/7	7/8	7/9	7/10	7/11	7. KVV	7/1	7/2	7/3	7/4	7/5	7/6	7/7	7/8	7/9	7/10	7/11
8. KPV	8/1	8/2	8/3	8/4	8/5	8/6	8/7	8/8	8/9	8/10	8/11	8. KPV	8/1	8/2	8/3	8/4	8/5	8/6	8/7	8/8	8/9	8/10	8/11
9. KTV	9/1	9/2	9/3	9/4	9/5	9/6	9/7	9/8	9/9	9/10	9/11	9. KTV	9/1	9/2	9/3	9/4	9/5	9/6	9/7	9/8	9/9	9/10	9/11
10. KIK	10/1	10/2	10/3	10/4	10/5	10/6	10/7	10/8	10/9	10/10	10/11	10. KIK	10/1	10/2	10/3	10/4	10/5	10/6	10/7	10/8	10/9	10/10	10/11
11. CJP,K OV AJ.	11/1	11/2	11/3	11/4	11/5	11/6	11/7	11/8	11/9	11/10	11/11	11. CJP, KOV AJ.	11/1	11/2	11/3	11/4	11/5	11/6	11/7	11/8	11/9	11/10	11/11

Učitelé se v rámci učitelské přípravy učí:

- „vidět“ celky a jejich struktury ve viditelných i neviditelných relacích ...
- rozvíjet kvality své osobnosti (nejen) na poli výtvarně – teoretické vzdělanosti, rozvíjet se též na poli všeobecného vzdělání a jeho širokých kulturních rozměrů;
- přemýšlet nad estetickou (nejen - výtvarnou), výrazovou; sociální a kulturní dimenzí života - včetně dimenze etické;
- naučit se kvalitnímu tvůrčímu brainstormingu ve vizuálním myšlení;
- procvičovat lineární formu projekce a logického třídění vizualizovaných neverbálních i verbálních obsahů;
- „vidět“ relace - vztahy mezi problémy;
- „vidět“ ve vztazích funkce;
- „vidět“ v kvadrantech a v jejich vztazích uvnitř řešeného celku; vidět v 1D, 2D, 3D, pokusit se „vidět“ ve 4D;
- strukturovat myšlenky a jejich obsahy dle významových, logických, expresivních a estetických souvislostí;
 - aj. „ (Sztablová, D. in Sztablová, D., Cieslar, D. 2015, s. 75)

Učitel mateřské školy je jednou z podmínek, které životní cestu dítěte velmi významně modifikují.

Ve výrazu tváří dětí i studenta učitelství se zračí zaujetí, potěšení z tvorby, z objevů... ze zviditelňování neviditelného ... myšleného ... emočně prožívaného ...

(Fotodokumentace – archiv autorky prezentace)

Otázky i odpovědi nabývají tvary,
plochy jsou plné vnitřních obsahů myslí
dětí ...

(Fotodokumentace – archiv autorky
prezentace)

(Fotodokumentace – archiv autorky prezentace)

**To vše vidím, nikomu o tom ještě příliš slovy nevyprávím,
ale ... určitě je to i pro vás zajímavé ...**

**Vyprávíme o podzimní vichřici a lijáku,
které slyšíme za oky ...**

**Fotodokumentace z pedagogické praxe studentů katedry výtvarné výchovy Pedagogické
fakulty Ostravské univerzity v mateřské škole**

To vidím jenom já ...

A ještě jednou vstoupíme do deště v podzimní větrné bouři ...

Fotodokumentace z pedagogické praxe studentů katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Ostravské univerzity v mateřské škole

Jak zachytit a zkoumat neviditelné ve vzdělávacích a výchovných situacích ... ???

Estetika edukace (pojem ve svých publikacích zavádím, je v procesu odborné obhajoby, možná zůstane výrazem pro prezentovanou a obhajovanou osobní teorii). Prezentované sousloví se mi jeví jako vhodný verbální znak pro významový prostor, který mám na mysli. Užívám ho *pro interpretaci a vyjádření myšlené či myšlenkové, plynule prožívané či náhle prožitkové, hodnocené a hodnotící úrovně a intenzity účinků vzdělávací a výchovné situace (připravované, zažívané nebo dříve zažité) na příjemce nejrůznějších kvalit a sociálních rolí. Jinak – vzdělávací a výchovné prostředí je navíc chápáno jako permanentně se proměňující časový objekt s estetickými účinky na vnímatele – pozorovatele – účastníka vzdělávacího prostředí a situací (například také a nejen na učitele malých dětí v předškolním vzdělávání).*

V okamžiku **estetického příjmu vnímatel – pozorovatel – příjemce a velmi často také tvůrce edukačního (vzdělávacího a výchovného) prostředí (tím také učitel)** překračuje smyslový, pouze věcný, racionální, pragmatický a utilitární rozměr zažívané situace. Ta se pro něj může stát **estetickým objektem a estetickým zájmem**. Žádá si od něj součinný mnohazměrový intelektuální – filozofický, etický, morální, estetický, lidsky prostý, navíc v mateřské škole a na prvním stupni základní školy mnohooborově **náročný expertní výkon**.

V okamžiku **estetického příjmu (estetické recepce) recipient (vnímatel, příjemce)** – opět například v roli učitele, ale i jiného účastníka zažívané situace, zapojuje všechny potenciality své osobnosti a kvality svého obecného i speciálního (například oborového) poznání, intenzitu schopnosti svého prožívání, zkušenosti se sebou samým v sebereflexi učitelské role, kterou zastává. Na tomto poli – sice vždy identického a v různých kvalitách expertně vybaveného estetického (sociálně-estetického) prožívání uplatňuje všechny své znalosti, osobnostní i expertní schopnosti a dovednosti, kvalitu svých motivů – potřeb, zájmů, hodnot, postojů, včetně postoje estetického. Mezi jeho předpoklady zraje i schopnost estetické distance.

Atmosféra edukačního (vzdělávacího a výchovného a vzdělávacího) prostředí jako estetická (sociálně-estetická/esteticko-sociální) kategorie vnímané edukační situace.

Estetický postoj (obsah a kvalitu tohoto postoje máme na mysli nyní také ve vztahu k učiteli, k jeho obsahu a hloubce postoje ke vzdělávacímu a výchovnému prostředí – nejen v mateřské škole). Reprezentuje celistvý stav jeho mysli, také mnohdy a zejména ve spojitosti s nejrůznějšími sociálními rolemi, tím také s rolí profesní. Dá se předpokládat, že právě **estetický postoj** zahrnuje vše, co překračuje **(percepční) smyslový, navíc pragmatický a účelový příjem vnímatele**.

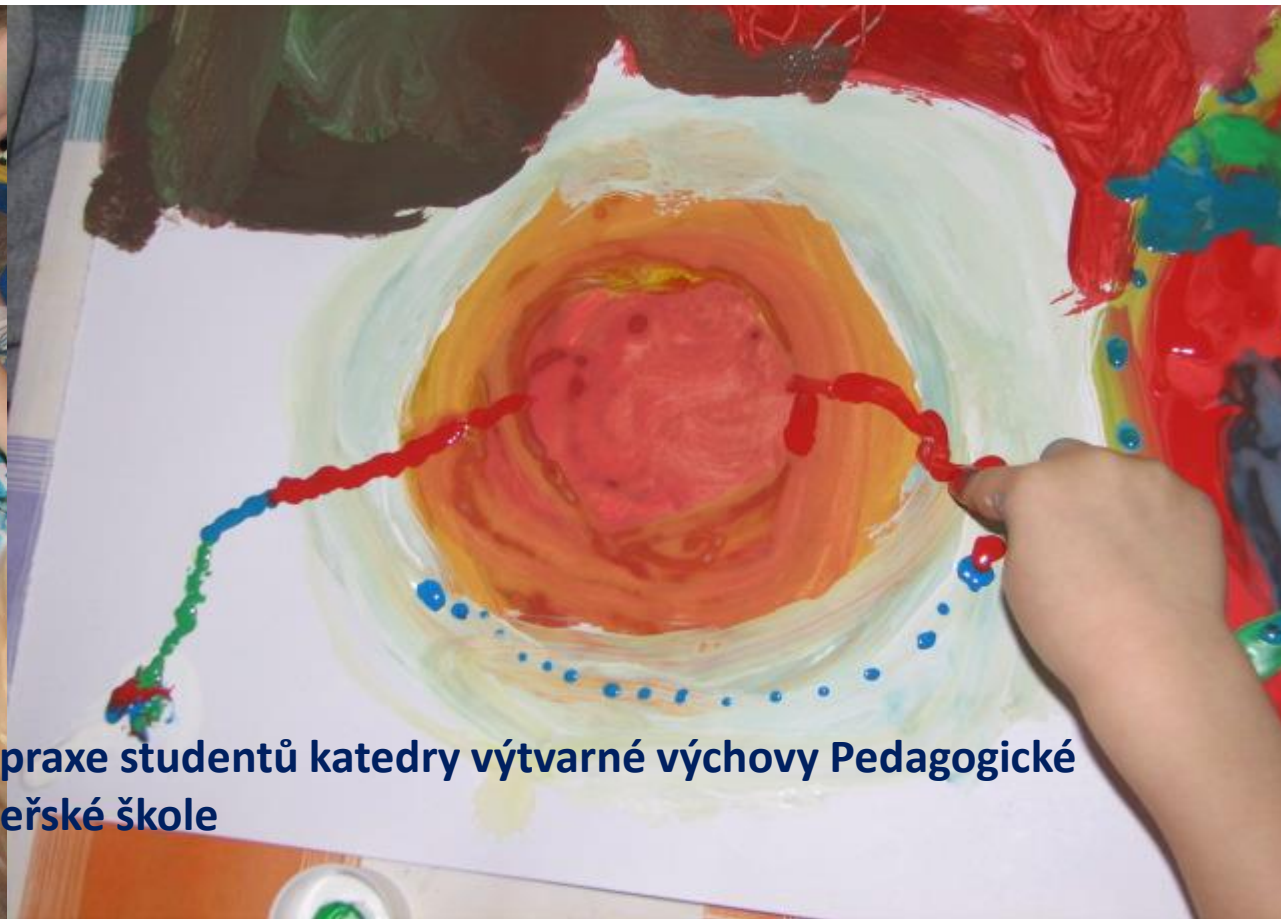
Potřebujeme za významné zdůraznit, že tato rovina recepce (příjmu) předpokládá apercepční, celoživotně permanentně poučovanou, na nejrůznějších úrovních nabývanou, neustále opakovanou, poznávanou (rozuměnou, pochopenou, prožívanou, intuitivně, vědomě, spontánně i řízeně) zažívanou a seberefektivně zpytovanou, v různých kvalitách poučenou až do úrovně otázek a principů abstrahovaných a pochopených z úrovně estetického hodnocení.

Tuto rovinu příjmu si u příjemce může vynutit sám život, přístup k němu z úrovně vnitřních (nejen estetických) potřeb a aktivit. Rodí se z účinků obsahů života, jeho potřeb a možností. Zahrnuje všechny rozměry vztahů podmiňujících kvality jeho mentální i fyzické existence a jejich projevů.

Jednou z estetických kategorií významnou pro estetickou recepci je *atmosféra vzdělávacího prostředí*. Může být – vzhledem k mnohovztažným souvislostem vnímána identicky - jako *příjemná, libá, lidsky krásná, úžasná – či naopak*.

ATMOSFÉRA VZDĚLÁVACÍHO A VÝCHOVNÉHO PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY:

- **může zprostředkovat silný estetický prožitek tomu, kdo vidí více, než je vidět ...**
- **Není možné ji dětem přikázat, nařídit, nelze ji vyžadovat ... jsme vůči ní bezmocní, pokud náležitě nevnímáme vztahy všeho se vším.**
- **Je mistrným neviditelným završením a účinkem všech reálných a pomyslných funkcí (vztahů), které se v prostředí pečujícím o děti uplatňují.**

Fotodokumentace z pedagogické praxe studentů katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Ostravské univerzity v mateřské škole

Děti účinky atmosféry spíše neuvědoměle přijímají, někdy ji v okamžicích konkrétních zážitků na své úrovni popisují, rády či nerady v ní pak žijí, reagují, učí se, tvoří, v různých podobách se seberealizují a projevují. Prostřednictvím nejrůznějších aktivit – včetně a zejména hry, opět pod kvalitami estetického (sociálně-estetického/esteticko-sociálního) příjmu učitele, v různých kvalitách spolupráce učitele s rodinami a jinými vnějšími vlivy (například mediálními) působícími na jejich osobnost dětí zrají a rozvíjejí se.

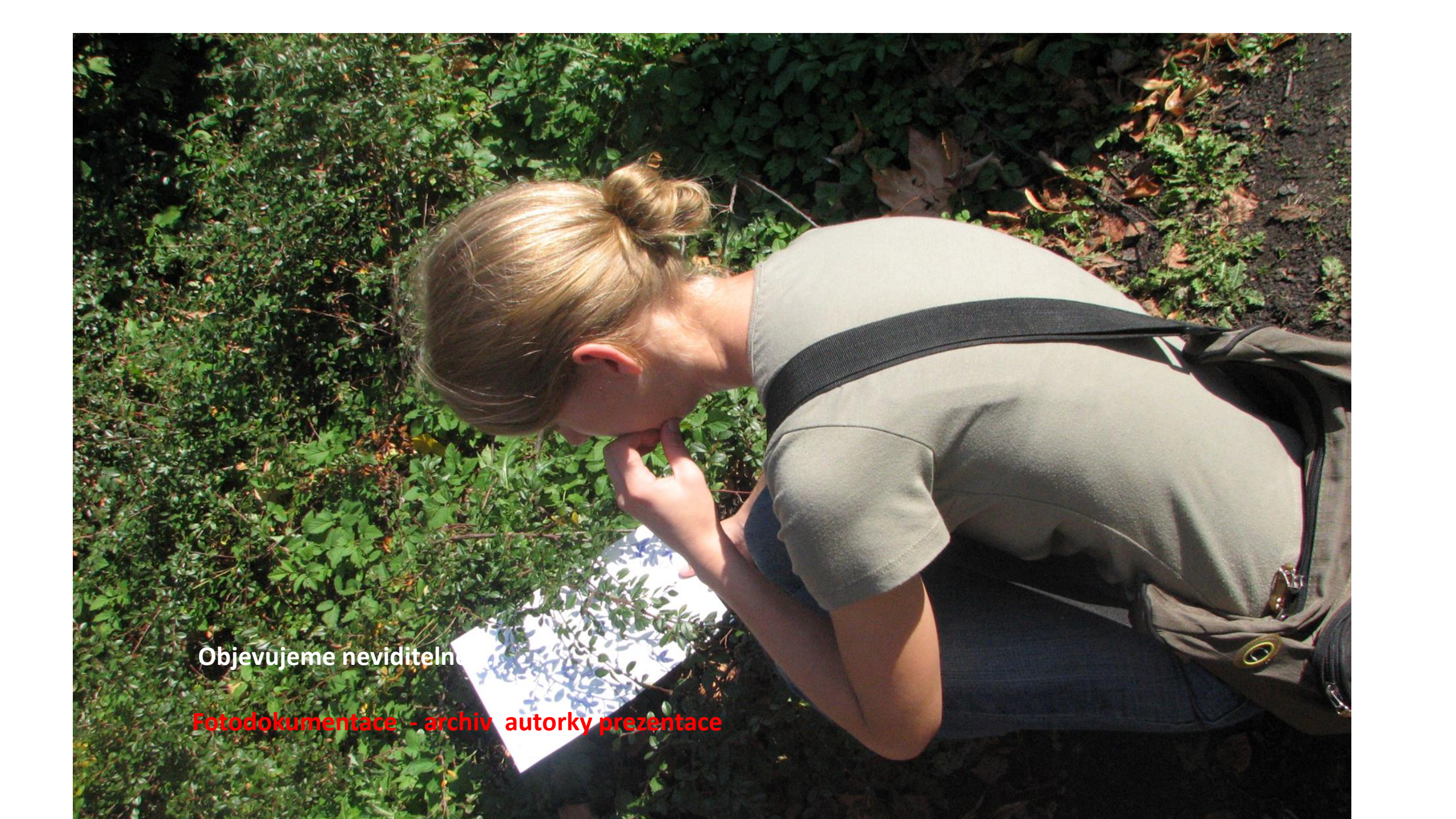
Nekonečné tázání na závěr...

- Co a jak hluboce můžeme v konkrétně zažívaných nebo i mentálně připravovaných a reflektovaných obrazech vzdělávacích situací vnímat jako **lidsky i expertně příjemné, krásné, úžasné či naopak jako nepříjemné, ošklivé, šeredné?**
- Jak hluboce a na základě jakých principů sestoupíme v estetickém příjmu prostředí, v němž jsou učiteli svěřeny děti do lidské a odborné péče?
- Nejen v okruhu problému edukace se v současnosti mnohdy a někdy velmi často obáváme slova **estetická norma či jakákoliv norma**, pokud se jí vůbec zabýváme. Přemýšlíme nad ní málo, zejména v sociálně-estetických či esteticko-sociálních rozměrech. Zamítli jsme ji, zejména v postmoderním či v postpostmoderním světě (nejen ve světě vzdělávání) dosti bezhlavě, s křehkými náhradami nebo bez nich.
- **Nic účinného, co zastoupí nejušlechtlejší hodnoty**, i když stále a pouze možné kulturní normy lidstva - v čele s úctou k životu a jeho ochraně ve všech jeho podobách aktuálních nebo historických, v klasickém spojení s úctou k rodičům, rodině, k učitelům, ke škole, ke všemu, co vnitřní i vnější život člověka ve spojení s druhými lidmi, s jejich tvorbou, s přírodou může příjemce životních obsahů, včetně dětí na jejich životní cestě, kulturně pozitivně obohacovat, vše, co je lidsky ušlechtilé, vznešené, moudré - **nemáme“ ...**
- **Pojem SLUŠNOST nenajdeme v žádném českém pedagogickém slovníku. Vysvětluje ho pouze slovník estetiky, nejruznější slovníky českého jazyka a slovníky psychologické ...**

Vnímáme, představujeme si, přemýšlíme, zpodobňujeme své myšlenky ... my děti i my studenti
na pedagogické praxi ...

**Fotodokumentace z pedagogické praxe studentů katedry výtvarné výchovy Pedagogické
fakulty Ostravské univerzity v mateřské škole v roce 2005.**

Objevujeme neviditelné

Fotodokumentace - archiv autorky prezentace

O esteticko-edukační principech uplatňovaných v příjmu a tvorbě podmínek edukačního prostředí, které mám na mysli, se jen zmíním, jsou jimi:

- 1. Princip humanity, humanismu v postoji k životu (duševnímu i tělesnému, co nejvíce šťastnému, také ostatní svět ušlechtilé obohacujícím, tím také etickému i logickému, vůči sobě, ke druhým lidem, ke všemu, co vzešlo z přírody i z lidsky šlechetné kultury ve všech jejích podobách a hodnotách;**
- 2. Principy v edukaci, mimo jiné také v profesní přípravě učitelů (včetně učitelů mateřských škol);**

- Ad 1, 2 Esteticko-edukační principy v příjmu a tvorbě podmínek edukačního prostředí přípravy učitelů:**
- Principy estetického nazírání** na vnitřní skladbu projektovaných vzdělávacích systémů a programů, principy vnímání estetických účinků kulturních poznávacích obsahů na oborové poznání studentů učitelství;
- Principy esteticko-edukačního okruhu problémů nazíraných ve vizuální projekci a projektování edukačního prostředí z pozice vizuální kompozice;**

O esteticko-edukační principech uplatňovaných v příjmu a tvorbě podmínek edukačního prostředí, které mám na mysli, se jen zmíním, jsou jimi:

Vztah celku (filozofie – pojetí, obsahu a dalších institucionálních podmínek) profesní přípravy učitelů předpokládaných a rozvíjejících se ve vymezeném čase), **jejich částí (až do úrovně jednotlivých prvků,** tím také v podobě fází dějů), jejich role, proporcí a dalších principů obrazové kompozice – byť sociálních obrazů, jejich projektování a realizace, jejich vztahů k individuálním dispozicím studentů, k jejich vstupním a vyvíjejícím se kvalitám, možnostem a perspektivám;

celek je více než pouhý sumář jeho částí;

(Individuální přesahy výsledků a efektů absolventů studia, mimo jiné také učitelů předškolního vzdělávání) a jejich účinků na rozvíjející se proces dosahování profesních kompetencí absolventů, respektuje zákonitosti estetického příjmu, principy logicko-matematické, etické i morální vůči individualitám studentů učitelství a učitelskému oboru, který studují mimo jiné také učitelství předškolního vzdělávání: Principy obrazové kompozice a jejich předpokládané estetické účinky mají uplatnění i v sociálním světě. Jsou jimi:

Harmonie (soulad) a kontrastu (protiklad) všeho se vším

Symetrie – asymetrie, jejich role a účinky na problémové pole učitelské přípravy

Rytmus této přípravy a jeho kvality ve vymezeném čase profesní přípravy učitelů

Dynamika a směr přípravy směřované k očekávaným výstupním kvalitám profesní způsobilosti absolventa

Nebezpečí torza a pozornosti k nule v oblasti kulturně poznávacích obsahů a psychodidaktických kompetencí studentů učitelství (včetně budoucích učitelů předškolního vzdělávání)

O esteticko-edukační principech uplatňovaných v příjmu a tvorbě podmínek edukačního prostředí, které mám na mysli, se jen zmíním, jsou jimi:

**Princip učení jako modifikátor psychických dispozic studentů učitelství,
na poli dosahování profesních učitelských psychodidaktických kompetencí**

**Princip atmosféry jako završující neviditelné vrstvy edukačního prostředí, jako
završující estetické kategorie vzdělávacího a výchovného prostředí**

A ještě jedno stanovisko na závěr ...

U lékaře malých dětí se nepředpokládá nízké a méně hodnotné obsahy vzdělání než u lékaře dospělých pacientů.

Spolupráce anesteziologa, ortopéda, kardiologa aj. expertů je žádoucí ... spolupracujme napříč jednotlivými obory, budeme dětem i sobě rozumět lépe ...

Recepce světa, včetně estetické recepce, myšlenková tvorba s vyústěním do vizuálních výtvarných sdělení si žádá mimo jiné a především také u studentů učitelství preprimárního vzdělávání integrovanou institucionální péči provázenou moudrým rozhodováním o celku a částech obsahů a kvalitách všech podmínek, které se reflektivně podílejí na atmosféře mezioborové a mezikatedrální spolupráce na půdě pedagogické fakulty.

Z tvůrčích dílen budoucích učitelů preprimárního a primárního vzdělávání, katedra výtvarné výchovy, Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (Fotodokumentace - archiv autorky prezentace.)

Z tvůrčích dílen budoucích učitelů preprimárního a primárního vzdělávání, katedra výtvarné výchovy, Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (Fotodokumentace - archiv autorky prezentace.)

Sděluji a snažím se porozumět ...Mohu se vyjádřit ještě jiným jazykem...

Z tvůrčích děl budoucích učitelů
výtvarné výchovy, Pedagogické fakulty
autorky prezentace.)

prímárního a primárního vzdělávání, katedra
Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (Fotodokumentace - archiv

Z tvůrčích dílen budoucích učitelů preprimárního a primárního vzdělávání, katedra výtvarné výchovy, Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (Fotodokumentace - archiv autorky prezentace.)

Učíme se sdílet prostředí a potřeby předškolního vzdělávání také s oborem Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a základní umělecké školy. Absolventi budou vyučovat děti předškolního věku v základních uměleckých školách. (Fotodokumentace - archiv autorky prezentace.)

Život jako hodnota všech hodnot – snažíme se mu porozumět, vzájemně je pak sdílet ve svých obrazech ...

Seberefektivní schopnost komunikovat prostřednictvím obrazu je jedním ze základních obsahů rozvoje vizuální gramotnosti budoucích učitelů

Z tvůrčích dílen budoucích učitelů preprimárního a primárního vzdělávání, katedra výtvarné výchovy, Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (Fotodokumentace - archiv a tvorby prezentace.)

Kvalitu dosažených profesních způsobilostí ověřují obsahy bakalářských a diplomových prací studentů oboru Učitelství mateřských škol se zájmem o zpracování závěrečných prací pod vedením členů katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Ostravské univerzity

„Rozvoj všesmyslového vnímání dětí předškolního věku a jeho uplatnění ve výtvarných činnostech. (Keramická hlína jako médium vizuálně obrazných představ dětí)“. (Eva Ostrožlíková, bakalářská práce, KVV PdF OU, 2014, vedoucí PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.)

Jak si hlína zapisovala moje doteky ...

Od smyslových vjemů po sdělování obsahů představ ...

„Rozvoj všesmyslového vnímání dětí předškolního věku a jeho uplatnění ve výtvarných činnostech. (Keramická hlína jako médium vizuálně obrazných představ dětí)“. (Eva Ostrožlíková, bakalářská práce, KVV PdF OU, 2014, vedoucí PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.)

Hledání, objevování, prožívání, zviditelňování ...

„Rozvoj všesmyslového vnímání dětí předškolního věku a jeho uplatnění ve výtvarných činnostech. (Keramická hlína jako médium vizuálně obrazných představ dětí)“. (Eva Ostrožlíková, bakalářská práce, KVV, PdF OU, 2014, vedoucí PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.)

Rozvíjení citlivého zrakového a hmatového vnímání na pozadí ostatního smyslového příjmu a jejich estetických účinků na rozvoj ostatních dispozic dětí je základní podmínkou rozvoje tvůrčí vizuální seberealizace a komunikace s vizuálním světem přírody a kultury.

„Rozvoj všesmyslového vnímání dětí předškolního věku a jeho uplatnění ve výtvarných činnostech. (Keramická hlína jako médium vizuálně obrazných představ dětí)“. (Eva Ostrožlíková, bakalářská práce, KVV PdF OU, 2014, vedoucí PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.)

Když se listí krásně probarvilo ... když se objekt v přírodě stává výtvarným znakem ...

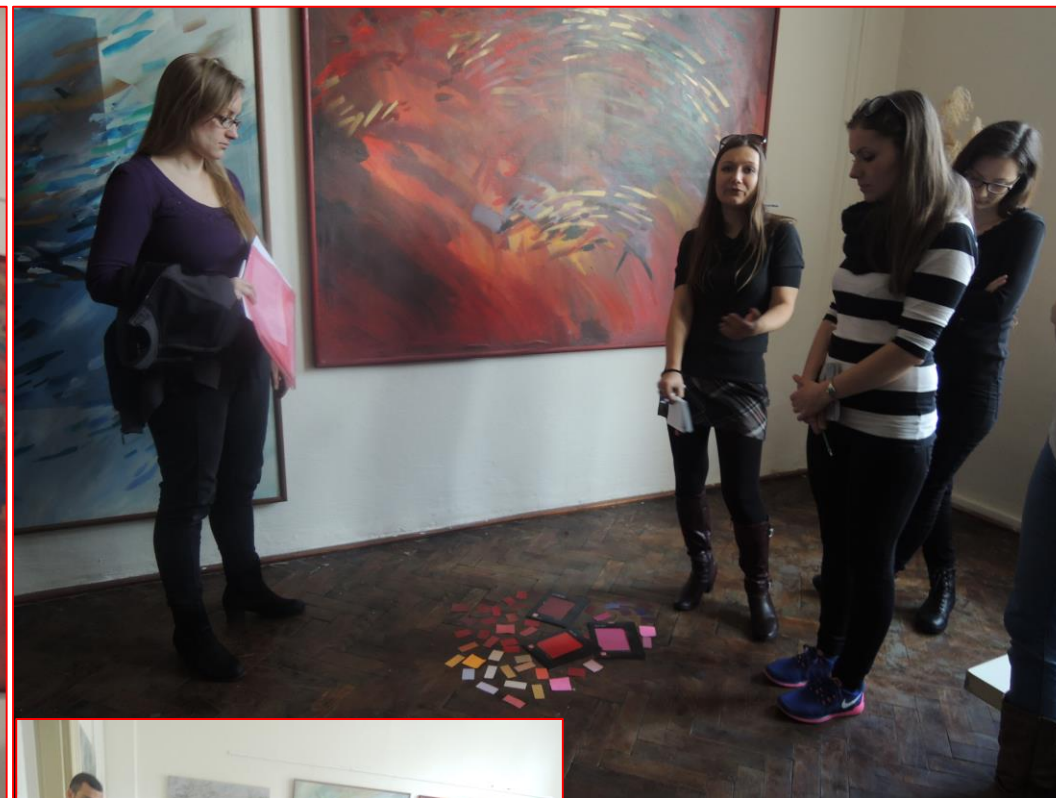
„Rozvoj všesmyslového vnímání dětí předškolního věku a jeho uplatnění ve výtvarných činnostech. (Keramická hlína jako médium vizuálně obrazných představ dětí)“. (Eva Ostrožlíková, bakalářská práce, KVV, PdF OU, 2014, vedoucí PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.)

Smysly, když to jinak nejde, rozvíjíme i ve třídě ...
Studenti učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a základní umělecké školy se s dětmi učí spolupracovat
ve výtvarných činnostech v předškolním oddělení základních škol ... (Fotodokumentace - archiv autorky prezentace.)

Tentokrát okamžik z tvůrčích dílen budoucích učitelů v základních uměleckých školách, budou rozvíjet děti předškolního věku v základních uměleckých školách ... (Fotodokumentace z archivu autorky prezentace)

**Budeme učiteli
dětí předškolního
věku na základní
umělecké škole**

Děkuji za pozornost.
PhDr. Danuše Sztablová, Ph.D.

Katedra výtvarné výchovy

Pedagogické fakulty Ostravské univerzity

Danuse.sztablova@osu.cz

danuse.sztablova@seznam.cz

Odkazy:

- SZTABLOVÁ D. *Fáze a podmínky přípravy studentů učitelství primární školy na roli učitele výtvarné výchovy*. Praha: Katedra výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2002 (Disertační práce).
- SZTABLOVÁ, D. Doteky světů. In Šupšáková, B. a kol. *Vizuální kultura a umění v škole*. Bratislava: Digit, 2004. ISBN 80-968441-1-3.
- SZTABLOVÁ, D. *Hodnoty a integrita výtvarného vzdělání na 1. a 2. stupni základního vzdělávání (1)*. Ostrava: 2008. Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 971-80-7369—558-4.
- SZTABLOVÁ, D. *K některým otázkám pedagogické praxe posluchačů oboru učitelství primární školy ve výtvarné výchově*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 1997. ISBN 80-7042-121-5 (skripta, 75 stran).
- SZTABLOVÁ, D. Motivovanost k problematice výtvarné výchovy jako jedna z podmínek rozvíjení profesní zodpovědnosti budoucích učitelů primární školy. In *Sborník referátů z mezinárodní konference Pedagogická diagnostik '99'*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 1999, s. 475 – 492. ISBN 80-7042-160-6.
- SZTABLOVÁ, D. Otázky a konflikty nad rolí učitele výtvarné výchovy v primární škole. In *Pedagogické vědy : sborník prací Pedagogické fakulty Ostravské univerzity*. Ostrava : Pedagogická fakulta, 177, s. 81 – 98. ISBN 80-7042-137-1.
- SZTABLOVÁ, D. Podněty k pedagogické praxi učitelů 1. stupně základního vzdělávání ve výtvarné výchově. In *Metodika výuky jednotlivých předmětů na 1. stupni základních předmětů na 1. stupni základních škol z pohledu pedagogické praxe*. Náměty pro začínajícího učitele. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7368-431-0.
- SZTABLOVÁ, D. Recepce a „decepce“ ve vztahu k rámcovým vzdělávacím programům, jejich možnosti a perspektivy v základním a gymnaziálním vzdělávání, nejen ve výtvarné výchově. In *Sborník Rámcové vzdělávací programy a výtvarná výchovy*. Plzeň : Česká sekce INSEA, Západočeská univerzita v Plzni, 2007, s. 179 – 204. ISBN 80-7043-504-6.
- SZTABLOVÁ, D. SAPIENTER, COGITARE, HONESTE, OPERARI, LOQUI, ARGUTE IN „1. ročník konference CIVCS 2007. *Aktuální téma: Od rámcového vzdělávacího programu ke Školnímu vzdělávacímu programu, idea a realita...*“.Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, katedra společenských věd, červen 2007, s. 58 - 63. ISBN 978-80-7368-8.
- SZTABLOVÁ, D. Výtvarná výchova v podmínkách výchovy a vzdělávání dětí v primární škole. In *Listy České sekce INSEA* . Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997 č. 4, s. 21 - 23.
- SZTABLOVÁ, D. Dva a více v jednom - vztažnost a její obsahy v profesionalizaci učitelů prvního stupně základního vzdělávání. In *Příprava primárního vzdělávání a problematika státních závěrečných zkoušek : Sborník příspěvků z celostátní konference s mezinárodní účastí*. Liberec: Technická univerzita, 2005. ISBN 80-7372-023-X.
- SZTABLOVÁ, D. Celodenní škola a estetická výchova jako dvě základní myšlenky, dvě problémová pole, dvě podmínky řešení edukační péče o žáky předškolního mladšího školního věku ze sociálně znevýhodněného prostředí, často s nízkým sociálně-kulturním postavením. Dvě základní kategorie, čtyři základní vrstvy náhledů na zkvalitnění učebních činností žáků a pojetí vyučovacích činností učitelů v celodenní škole v projektu Jak úspěšně překonávat handicapy prostředí. In *Jak úspěšně překonávat handicapy prostředí.*, Ostrava, ZŠ Gebauerova 2012. Publikace je vytištěna (jako výstup z projektu Jak úspěšně překonávat handicapy) bez ISBN; je dostupná: <http://www.estetika-projekt.cz/cz/vystupy-projektu/article/61/publikace-jak-uspesne-prekonavat-handicap-prostredi.html>
- SZTABLOVÁ, D., *Estetika edukace jako problém, pojem a jeden z možných principů koncepce profesní přípravy učitelů*. OSTRAVA: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě roku, 2015. ISBN P78-80-7464- 791-8.